

LOPPURAPORTTI – Maankäyttö ja ympäristö -palvelukokonaisuus

Sisällysluettelo

1. MAANKÄYTTÖ JA YMPÄRISTÖ- PALVELUKOKONAISUUS	2
2. JOHTOPÄÄTÖKSET - JATKOVALMISTELUSSA HUOMOITAVAA	2
3. HYVÄT KÄYTÄNNÖT	3
4. PALVELULUPAUKSEMME	4
5. PALVELUKOKONAISUUDEN KUVAUS	5
6. ASIAKKAAT	6
7. PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN JA TUOTTAMINEN	7
Ylimaakunnallinen yhteistyö	7
8. VAIKUTTAVUUS	7
Vaikuttavuuden mittarit	8
9. MAHDOLLISUUDET JA RISKIT	9
10. HENKILÖSTÖ JA MUUT RESURSSIT	10
Maakuntaan siirtyvät tehtävät ja resurssit	11
Valtion lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät tehtävät ja resurssit	12
11. TALOUS	13

Liitteet:

Valtion lupa- ja valvontaviraston ympäristötehtävät

Liikennejärjestelmäsuunnittelun tehtävän kuvaus

1. MAANKÄYTTÖ JA YMPÄRISTÖ- PALVELUKOKONAISUUS

Alueidenkäytön, luonnonvarojen ja liikenteen asiakokonaisuus on poliittisen ohjausryhmän päätöksellä liitetty osaksi valmisteltavaa aluekehittämisen, maaseudun kehittämisen ja alueiden käytön maakuntapalvelua.

Maankäyttö- ja ympäristö -palvelukokonaisuuteen on liitetty liikennejärjestelmäsunnittelu, joka on osa maakunnan strategista suunnittelua ja järjestetään ja rahoitetaan yleiskatteellisesti. Liikennejärjestelmäsunnittelu järjestetään kiinteässä yhteistyössä liikenne-palvelukokonaisuuden kanssa. Maankäyttö- ja ympäristö- palvelukokonaisuudesta on irrotettu liikenne-palvelukokonaisuus-

Asiakokonaisuuteen liittyvällä aluetietopalvelulla on yhtymäpinta maakunnan tiedolla johtaminen -prosessiin. Aluetietopalvelu voi tuottaa tietoa tulevaisuudessa useisiin muihinkin maakunnan prosesseihin, kuten aluekehittämiseen, Sote-palveluihin, palo- ja pelastustoimeen ja varautumiseen.

Työryhmän II väliraportista ei ole saatu palautetta toukokuun kommenttikierrokselta.

2. JOHTOPÄÄTÖKSET - JATKOVALMISTELUSSA HUOMOITAVAA

- Kaikkiin palvelukokonaisuuden tehtävälöihin liittyy julkisen vallan käyttöä
- Palvelukokonaisuus on osa aluekehittämisen, maaseudun kehittämisen ja alueiden käytön maakuntapalvelua
- Maakunnan budjetissa tulee varata resurssit kuntien ja maakunnan elinvoimaa edistäviin toimiin
- Strategisesti merkittävimmät asiakokonaisuudet:
Maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmäsunnittelu, vesienhoito ja vesihuolto
- Aluetieto ja paikkatietojärjestelmät ovat osa tiedolla johtamista
- Toimivat yhteydet tulee varmistaa valtio-maakunta-kunta -akselilla, MMM:n paikkatietoalustahankkeeseen osallistuminen
- Toimintaympäristön tuntemus ja reagointikyky tulee varmistaa
- Osaamisresurssit tulee tunnistaa ja turvata (edistämistehtävät)
- Hyvät käytännöt tulee tunnistaa ja hyödyntää

Mahdollisuudet:

Maakunnan identiteettiä vahvistavat sen edustavat luonto- ja kulttuuriympäristökohteet. Verkottuen, jalkautuen ja aluetietopalveluja hyödyntäen maankäyttö- ja ympäristö -palvelukokonaisuudella on hyvät mahdollisuudet vahvistaa maakunnan identiteettiä, aluerakennetta ja saavutettavuutta ja samalla tukea bio-, digi- ja osaamistalouden kestävää kasvua. Maakunnan hyvä sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus on edellytys alueen kilpailukyvyille ja hyvinvoinnille.

Riskit:

Mikäli maakunta ei osoita talousarviossa riittävää panostusta maankäytön ja ympäristön palvelukokonaisuuden resursoimiseen tai ei huomioi palvelukokonaisuuden strategista merkitystä, maakunnan elinvoiman ja keskeisten identiteettitekijöiden vahvistaminen ei toteudu ja tällä on heikentävä vaikutus maakunnan kilpailukykyyn ja elinvoimaisuuteen.

3. HYVÄT KÄYTÄNNÖT

- Olemassa olevat ja toimivat paikkatietoverkostot ja kattava osaaminen
- Alueidenkäytön ja liikenteen suunnittelun* yhteistyö
- Kuntien alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksen edistäminen* ja juridinen osaaminen
- Kulttuuriympäristöyhteistyö*
- Maakunnan suunnittelussa jatkuva vuorovaikutus kuntien maankäyttöön ja ympäristötoimeen, tehdä yhdessä, mennä asiakkaan luo
- Vesienhoidon suunnittelun ylimaakunnallinen ja kansallinen yhteistyö ja laajapohjainen osaaminen* ja tulvariskien hallinnan yhteistyö vesistöalueittain
- Jatkuva ja toimiva vesihuollon kehittämisen yhteistyö kuntien ja vesihuoltolaitoskentän sekä naapurimaakuntien kanssa
- Pohjavesiselvitykset*
- Ympäristökasvatuksen ja ympäristötietouden edistämisen yhteistyö*

* Toimiva liikennejärjestelmä mahdollistaa sujuvat, turvalliset ja monipuoliset liikkumismahdollisuudet sekä elinkeinoelämän kuljetusmahdollisuudet. Liikennejärjestelmäsuunnittelu kytkeytyy kiinteästi niin aluekehittämiseen kuin alueiden käytön suunnitteluunkin. Keski-Suomessa tehdään ns. jatkuvaa liikennejärjestelmätöitä, mikä tekee mahdolliseksi nopean reagoinnin liikenteellisiin ja toimintaympäristömuutoksiin sekä toimenpiteistä päättämiseksi tarvittavan valmistelun. Liikennejärjestelmätöitä tehdään resursseja yhteen soveltavassa yhteistyössä liikenne-palvelukokonaisuuden kanssa.

* Kuntapalautteen mukaan maakuntaan on hyvä siirtää edistämistehtävänä kuntien korkeatasoinen, laajapohjaiseen asiantuntijuuteen ja juridiseen osaamiseen liittyvä neuvonta- ja koulutuspalvelu.

* Maakunnassa toimii aktiivisesti maakunnan kulttuuriympäristöryhmä, jossa on laajapohjainen toimijaedustus ja jonka tuloksellinen toimintamalli on kansallisesti tunnustettu hyvänä käytäntönä.

* Pohjavesiselvitykset yhteistyössä kuntien vesilaitosten, vesiosuuskuntien ja vesiliikelaitosten kanssa luovat vedenhankinnan välttämättömän perusrakenteen maakunnan asukkaiden ja yritysten tarpeisiin. Pohjavesialueiden kartoitus ja luokitus luo perustan pohjavesiselvityksille ja pohjavesialueiden maankäytön suunnittelulle.

* Vesienhoidon suunnittelu perustuu tiiviiseen yhteistyöhön valtion, maakuntien, Suomen ympäristökeskuksen ja ohjaavien ministeriöiden (YM,MMM) kesken. Maakunta huolehtii vesienhoidon suunnittelusta omalla toimialueellaan ja jokaisella vesienhoitoalueella on yksi maakunta, joka koordinoi vesienhoitoalueella tehtävää työtä. Vesienhoitoalueen ohjausryhmä vastaa vesienhoitosuunnitelman sisällön yhteensovittamisesta.

* Maakunnassa toimii nyk. Keski-Suomen ELY-keskuksen koolle kutsumana laajapohjainen kestävä elämäntavan yhteistyöryhmä (aiemmin ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä).

4. PALVELULUPAUKSEMME

MAAKUNTA ON AKTIIVINEN TOIMIJA JA ASIOIDEN EDISTÄJÄ; JALKAUDUMME ASIAN ÄÄRELLE

- Neuvomme ja annamme asiantuntijapalveluja ja lausuntoja nopeasti, asiantuntevasti ja tasapuolisesti
- Tuemme sujuvia maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnitteluprosesseja ja -menettelyjä
- Verkostoidumme ja neuvottelemme asiantuntijafoorumeilla kuntien ja muiden asiakkaiden tarpeiden mukaan
- Kaikkia tehtävälueen tehtäviä tehdään laajassa sidosryhmäyhteistyössä

KERÄÄMME, TUOTAMME, ANALYSOIMME JA JAAMME TIETOA MAAKUNNASTAMME

- Tuotamme ajantasaista ja analysoitua tietoa toimintaympäristöstä, aluerakenteesta, liikennejärjestelmästä ja ympäristön tilasta.
- Jaamme tietoa digitaalisten alustojen kautta palvelemaan maakunnan kehitystä.
- Osallistamme kansalaisia, yrityksiä ja yhteisöjä maakunnan suunnitteluun paikkatietopohjaisia ratkaisuja hyödyntäen.

KEHITÄMME HYVINVOIVAA JA ELINVOIMAISTA MAAKUNTAA JA LUOMME YHDESSÄ HYVÄÄ JA KESTÄVÄÄ ELINYMPÄRISTÖÄ

- Varmistamalla alueen hyvän sisäisen ja ulkoisen saavutettavuuden edistämme alueen elinvoimaisuutta.
- Edistämme maakunnan ja kuntien elinvoimaisuutta strategisella maankäytön ja maakunnan suunnittelulla
- Reagoimme maakuntakaavoituksessa ja liikennejärjestelmäsuunnittelussa nopeasti toimintaympäristön muutoksiin
- Edistämme ympäristötietoisuutta ja sen parantamiseksi tehtävää yhteistyötä
- Tuemme kulttuuriympäristöjen huomioimista ja hyvää hoitoa
- Teemme työtä puhtaan ja monimuotoisen vesi- ja luontoympäristön hyväksi
- Turvaamme hyvän pinta- ja pohjavesien tilan
- Edistämme vapaaehtoista luonnonsuojelua ja luonnonsuojelualueiden käyttöä houkuttelevina luontomatkailun "timantti" kohteina.
- Tuemme luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön palveluja.
- Tuemme vesivarojen hoitoa ja kestävää hyödyntämistä ja kehitämme vesihuoltoa tasapuolisesti ja asiakaslähtöisesti hyvässä yhteistyössä myös naapurimaakuntien kanssa.

5. PALVELUKOKONAISUUDEN KUVAUS

Maankäyttö ja ympäristö -palvelukokonaisuus koostuu seuraavista maakuntalain 6 §:n tehtävistä:

- maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus
- kuntien alueidenkäytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämisen edistäminen
- luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito
- vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötöiden toteuttamisesta
- vesien ja meren suojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu
- ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen
- liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun*

Maakunta voi lisäksi hoitaa:

- maakunnan ja sen alueen kaikkien kuntien tekemällä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kunnista siirretyt rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen järjestämisen tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet maakunnalle rahoituksen
- yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevia valtionavustustehtäviä*
- liikennepalveluiden maakunnallista kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin sitä koskevia valtionavustustehtäviä, lukuun ottamatta toimintaa liikennekaaren (/) IV osan 1 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen kunnallisten ja seudullisten viranomaisten toimialueella, näiden alueiden liikenteen suunnittelua ja järjestämistä, sekä raideliikennettä*

*Liittyy sekä maankäyttö ja ympäristö- että liikenne-palvelukokonaisuuden tehtäviin.

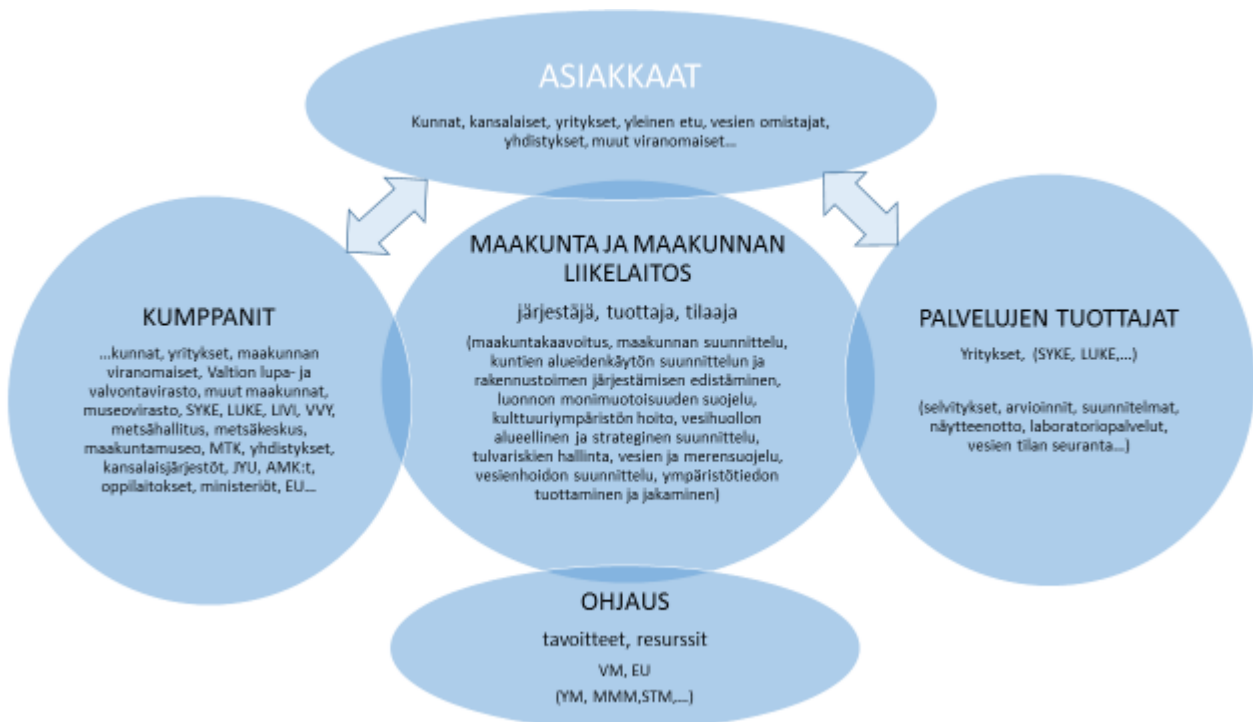
Maakuntalain luonnoksen (2.3.2017) perusteluissa on avattu palvelukokonaisuuteen liittyvien tehtävien sisältöä. Lisäksi tehtäväkokonaisuudet on esitetty 24.4.2017 julkaistuissa Maakuntaudistus II:n lakiehdotuksissa, yleisperusteluissa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa.

6. ASIAKKAAT

Keskeisiä asiakkaita ovat mm. kunnat, kansalaiset, yritykset, yhdistykset ja viranomaiset. Myös naapurimaakunnat käsitetään asiakkaiksi. Maakunnalla tulee olemaan myös sisäisiä asiakkuuksia. Maankäytön ja ympäristön palvelukokonaisuus palvelee sisäisiä asiakkaita oman toimialansa kuuluvissa tehtävissä, esimerkiksi aluetietopalvelun osalta.

Yleinen etu on myös maakunnan asiakas. Yleisen edun turvaaminen merkitsee yksityistä intressiä laajempien etukysymysten huomioimista. Tällöin haitankärsijä ei ole joku yksityishenkilö tai henkilöryhmä tai jokin tietty omaisuus, vaan kohteena on yleisempi kollektiivinen kokonaisuus, esimerkiksi ympäristö yleensä, maisema, vedenlaatu, kulttuuriympäristö tai elinympäristö.

Henkilöstön tulee olla jatkuvassa vuorovaikutuksessa kuntien maankäyttöön ja ympäristötoimeen, tehdä yhdessä, mennä asiakkaan luo. Lisäksi vuorovaikutuksen mm. valtion viranomaisten kanssa tulee olla tiivistä. Asiakstarpeet ovat toiminnan keskeisin lähtökohta. Asiakaspalvelun kehittämisessä on hyvä hyödyntää toimivia valtakunnallisia liikenteen ja ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskusten malleja.

Kuva: Maakunta maankäytön ja ympäristön palvelujen järjestäjänä, tuottajana ja tilaajana. Asiakkuudet, kumppanuudet ja ohjaus.

7. PALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN JA TUOTTAMINEN

Strategisesti merkittävimpiä ovat maakuntakaavoitukseen, liikennejärjestelmäsuunnitteluun sekä vesienhoitoon ja vesihuoltoon liittyvät tehtävät.

Asiakkaiden palvelemiseen maakunta järjestää, tuottaa ja tilaa palveluita itsenäisenä toimijana hyödyntäen kumppanuuksia sekä ulkoisia palvelun tuottajia. Kumppanuuksia palveluiden tuottamisessa ja järjestämisessä asiakkaille voi maakunnalla olla lukuisia, kuten kunnat, muut viranomaiset, yritykset ja esim. tietojärjestelmien osalta mm. Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus ja museoviranomaiset.

Maakunta voi käyttää ulkoisia palvelun tuottajia eri prosesseissa palvelemaan asiakkaita. Esimerkki tällaisesta toiminnasta voisi olla laajemmat kuntia ja maakuntaa palvelevat selvitykset.

Suorat kontaktit asiakkaisiin on toimiva ratkaisu. Eli mennään asiakkaan luo. Se on vuorovaikutteisempaa ja sosiaalisempaa kuin toimipisteistä käsin työskentely. Digitaalisuus (digitaaliset alustat) on hyvä palautteenanto- ja tiedonvälityskanava.

Elinvoimaisuutta, tiedon kulkua ja kuntien toimintakykyä edistetään yhteistyöryhmissä ja tarjoamalla asiantuntijafoorumeita. Maakunta huolehtii yhteistyöstä keskeisten sidosryhmien kanssa solmimalla yhteistyösopimuksia, esimerkiksi maakunnan ja maakuntamuseon välille voisi laatia yhteistyösopimuksen, jossa mm. määritetään maakuntamuseon ja maakuntaviraston kulttuuriympäristön hoidon työkoko tulevassa maakunnassa.

Ylimaakunnallinen yhteistyö

Maakuntakaavoituksen tarvitsemaa juridista osaamista voidaan hankkia maakuntien välisenä yhteistyönä. Maakuntien välisenä yhteistyönä voidaan tehdä vaikutusten arviointia, selvityksiä ja tutkimuksia.

Osa ELY-keskuksen ympäristöön liittyvistä tehtävistä on keskitetty muille ELY-keskuksille. Näitä ovat vesistö-rakenteet ja laitteet ja niiden kunnossapito (Etelä-Pohjanmaa), patoturvallisuus (Kainuu), vesistö- ja pohjavesiseuranta-asemien ylläpito ja seuranta (Etelä-Pohjanmaa), vesienhoidon koordinointi (Etelä-Pohjanmaa, Uusimaa) ja kalatalous (Pohjois-Savo). Keski-Suomen ELY-keskukselle on keskitetty ympäristökasvatuksen koordinointi. Maakuntien keskinäistä yhteistyötä on järkevää edelleen jatkaa edellä kuvatulta pohjalta.

Olemassa olevat ja toimivat paikkatietoverkostot, jotka toimivat aktiivisesti tiedonvaihtofoorumina ja "ajatushautomona" kannattaa säilyttää tai muodostaa uudenlaisena maakuntaudistuksen yhteydessä.

8. VAIKUTTAUVUUS

Yhteiset strategiset tavoitteet kilpailukyyn ja elinvoimaisuuden tukena:

Maankäyttö- ja ympäristöpalveluiden vaikuttavuus perustuu yhdessä luotuihin maakunnallisiin strategisiin linjauksiin. Vahvistamme maakunnan kilpailu- ja toimintakykyä osallistumalla kansainvälisiin hankkeisiin. Maakunnan toimijoiden käyttöön tehokkaasti kanavoitu EU- ja kansallinen rahoitus lisää kuntien ja maakunnan elinvoimaa sekä kilpailukykyä.

Maankäytön ja ympäristön palvelukokonaisuus limittyy tiiviisti maakunnan strategiseen suunnitteluun, kasvupalveluihin, ennakointiin ja aluekehittämiseen ja kykenee toimimaan asialähtöisesti ja joustavasti. Maakunnassa palvelukokonaisuuden yhteys mm. liikenteen, aluekehityksen ja maaseudun palvelukokonaisuuksiin vahvistuu. Maankäyttöön liittyvien tehtävien yhteensovituksella varmistetaan maakuntastrategiassa

esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen. Maakunnan suunnitteluun liittyvällä laajapohjaisella vaikutusten arvioinnilla varmistetaan ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden huomioiminen ja parannetaan suunnitelmien tasoa. Maankäytön suunnitteluun liittyvän kuntien kehittämiskeskustelun merkitys vahvistuu. Maakunnan liikennejärjestelmätyössä luodaan yhteinen näkemys tarpeista, sovitaan eri osapuolten rooleista ja sitoutetaan osapuolet toimintaan.

Aktiivinen ja asiantunteva edistäminen ja sujuvat palvelut:

Palvelut jalkautuvat asian äärelle koko maakunnan toiminta-alueella ja verkostoituvat mm. asiantuntijafoorumien avulla ja yhteistyöryhmissä. Suunnittelun tavoitteista on yhteisymmärrys ja yhteistyömenettelyt ovat toimivia. Sujuva asioiden käsittely on olennainen osa maakunnan elinvoimaisuuden edistämistehtävän sisältöä. Alueidenkäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelun sekä ympäristöhoidon prosessit ovat sujuvia ja laadukkaita ja tuottavat juridisesti kestävän lopputuloksen. Hyvän ennakoivan yhteistyön ansiosta kuntien kaavoista annettava lausuntoaika on 2 vk ja maakunta saa tarvittavat lausunnot valtionvirastolta nopeasti. Lausunnot ovat laajapohjaisesti ja ennakoiden valmisteluja ja niiden merkitys on tärkeä. Maakunnalla on muutoksenhakuoikeus tarvittaessa tehtäviensä puitteissa.

Aluetietopalvelut toiminnan ja kehittymisen mahdollistajina:

Aluetietopalvelut mahdollistavat maakunnan tilannekuvan luomisen, ovat apuna ennakkoinnissa ja tarjoavat työkalun aluekehitykselle. Tieto on laaja-alaisesti käytössä ja sen avulla päätöksenteko on laadukkaampaa. Vuorovaikutteisella suunnittelulla varmistetaan sidosryhmien ja kansalaisten osallistuminen. Ulkoiset asiakkaat saavat helposti ja kattavasti tietoa oman toiminnan kehittämiseen ja tarpeisiin. Tietämys ympäristön ja alueen tilasta ja tilaan vaikuttavista tekijöistä, toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta paranee. Elinvoimaisen maakunnan tilan mittareita voidaan kehittää maakuntalähtöisesti ja ne saadaan yhteiseen käyttöön yhteismitallisesti, voidaan luoda pitkiä aikasarjoja seurannan, suunnittelun ja ennakkoinnin tueksi. Edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseksi meneillään oleva paikkatietoalustahanke (MMM) tarjoaa mahdollisen yhden instrumentin asioiden hoitamiseen ja toteuttamiseen.

Vaikuttavuuden mittarit**Kilpailukyvyyn ja elinvoiman edistäminen:**

Elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin mittareita voidaan kehittää ja hyödyntää jo olemassa olevia tietoja: esim. vesihuollon toimintavarmuuden, vesien ja luonnon tilan, ympäristön, aluerakenteen ja yhdyskuntarakenteen sekä liikennejärjestelmän tilan kehittyminen, hyvinvointiin liittyvät mittarit, kulttuuriympäristön tilan ja muuttujien mittarit, elinkeinotoiminnan kehittymiseen, tuottavuuden kasvuun ja resurssivirtoihin sekä maakunnan saavutettavuuteen liittyvät mittarit. Elinympäristön tilaa parantavien hankkeiden ja toimenpiteiden määrä. Myönnettyjen EU- ja kansallisten tukien määrä, kohdentuminen, käyttöaste ja vaikuttavuus.

Palvelujen sujuvuus ja laatu:

Asiakastyytyväisyys, palaute palvelujen käyttäjiltä sekä palveluiden käyttäjämäärät. Ulkoiset ja sisäiset asiakkaat ja asiakkuudet. Osallisten aktiivisuus: Paikkatietopohjaisten kyselyjen vastausmäärät sekä kattavuus ja edustavuus. Lausuntojen käsittelyaika ja lausuntojen vaikuttavuus. Kaavoja koskevan ja maakunnan oman muutoksenhaun läpimeno oikeusasteissa.

9. MAHDOLLISUUDET JA RISKIT

MAHDOLLISUUDET	RISKIT
<p>Strategiset linjaukset ja rahoitus Maakunta osaa hyödyntää tehokkaasti EU- ja kansalliset rahoitusmahdollisuudet ja on ennakoivasti tukien maksimaalisen kanavoitumisen maakunnan elinvoimaisuuden parantamiseen strategisissa linjauksissaan. Maakunnan taloudellisen tuen kytkeminen kuntien strategisen maankäytön suunnittelun asiantuntijaneuvontaan ja muuhun maakunnan tehtäviin kuuluvaan edistämiseen tuottaa hyvät mahdollisuudet edistää vesien tilaa, vesihuoltoa, ympäristötietoisuutta, luonnon monimuotoisuutta sekä rakennusperinnön ja maisemien hoitoa.</p> <p>Prosessien sujuvuus Organisaatio on järjestäytynyt tehokkaasti, prosessit on määritelty ja ne ovat toimivia. Tehokkailla ennakkoneuvotteluilla ja vuorovaikutuksella pystytään sujuvoittamaan asioiden edistymistä ja lyhentämään mm. annettavien ja pyydettyjen lausuntojen valmistelu-aikaa.</p> <p>Palvelujen laatu Maakunnalla on käytössään laajapohjainen asiantuntemus ja asiakokonaisuuksien synergiaedut (aluekehittäminen, rahoitusinstrumentit, kasvupalvelut, aluetieto, alueidenkäyttö, liikenne, luonnonsojelu ja hoito, vesienhoito, vesihuolto, ympäristöterveys). Näiden avulla varmistetaan asiakkaiden tehokkaampi palvelu maakunnan tehtävien puitteissa. Maakunta järjestää mm. tietojärjestelmien ja aineistojen koulutusta sidosryhmille. Tietojärjestelmät ovat yhtenevät ja tieto on avointa ja maksutonta yhdyspinoilla valtio-maakunta-kunta.</p> <p>Aluetietopalvelut ja tiedolla johtaminen Aluetietopalvelujen tietopohja laajenee ja on ajantasainen ja se palvelee maakunnan suunnittelua, ennakoivaa ja päätöksentekoa entistä paremmin. Aluetietopalvelu voi tuottaa mm. Sote-palveluille tietoa toimintaympäristöstä. Nykyisten tietojärjestelmäpohjien yhdistämisestä saadaan kustannussäästöjä. Maakunta pystyy määrittelemään alueen tilan seurantaan soveltuvat mittarit. Aluetietopalvelujen avulla kansalaisten osallistaminen laajenee. Paikkatietoalustahanke mahdollistaa toteutuessaan tietojen sujuvamman yhteiskäytön sekä saatuun tukeen ja tukee maakunnan paikkatietoprosessin ja infran kehittämistä. Toteutuessaan hanke tuo maakunnan tiedolla johtamisen prosessiin uusia työkaluja ja mahdollisuuksia.</p>	<p>Strategiset linjaukset ja rahoitus EU- ja kansallista rahoitusta ei pystytä kanavoimaan maakuntaan strategisten linjausten puuttuessa, hankkeensaamiseen ei panosteta. Alueen saavutettavuutta ei kyetä parantamaan tasolle, joka varmistaa maakunnan kilpailukykyyn. Maakunta on EU-rahoittaja eikä pysty samanaikaisesti toteuttamaan EU-hankkeita: EU-rahoitus kanavoituu muutamalle isolle vakavaraiselle toimijalle (pienien toimijoiden likviditeettikapeikot). Poliittiset tavoitteet ovat ristiriidassa yleisen edun kanssa. Pysyvätkö ympäristöasiat ja ekologinen kestävyys tärkeinä myös maakuntahallinnossa?</p> <p>Prosessien sujuvuus Henkilöstön muutosvastarinta tai organisaation pitäytyminen vanhoissa tehtävissä ja toimintamalleissa. Asioita pyöritellään edestakaisin laajassa maakuntavirastossa ja yhteistyö valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa ontuu. Tieto ei liiku kunta-maakunta-valtio -akselilla. Erikanavainen rahoitus (eli yleiskatteellinen ja erilliskatteellinen) ohjaa prosesseja siilomaiseen toimintatapaan.</p> <p>Palvelujen laatu Resurssien niukkeneminen ja tehtävien ja niihin liittyvän asiantuntemuksen eriytyminen eri organisaatioihin hidastaa asioiden käsittelyä. Vajaa asiantuntijaresurssointi ja osaajakato. Jos palveluja ulkoistetaan, riittävää osaamista syntyy markkinoille viiveellä tai ei synny lainkaan. Hankinta- ja budjetoitiosaamisen puute: ostopalveluihin ei resursoida. Menetetään keskitetyn asiakasneuvonnan edut: valtakunnalliset ympäristöasioiden ja liikenteen asiakaspalvelukeskukset ovat hoitaneet yleistä asiakasneuvontaa ja tehostaneet asiantuntijatyötä. Muutoksenhaku- ja lausumisoikeuden puuttuminen vaarantaa kuntien tasavertaisuuden, maakunnan edun tai yleisen edun.</p> <p>Aluetietopalvelut ja tiedolla johtaminen Vajaa tieto-osaaminen. Tietojen "siiloutuminen" maakunnassa ja valtakunnan tasolla, toimimattomat yhdyspinnat, tiedonsiirron maksullisuus. Tietojärjestelmien toimimattomuus. Tietojärjestelmien valtakunnalliseen kehittämistyöhön järjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä ei panosteta. Valtio (SYKE) ei tuota tietopalveluita maakunnalle.</p>

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Elinvoimaisuutta, tiedon kulkua ja kuntien toimintakykyä edistetään yhteistyöryhmissä ja tarjoamalla asiantuntijafoorumeita. Maakunta huolehtii yhteistyöstä keskeisten sidosryhmien kanssa solmimalla yhteistyösopimuksia. Maakunnat voivat tehdä mm. järjestelmien tai laajempien selvitysten yhteishankintoja ja niihin liittyvää kilpailutusta keskitetysti. Osaamista ja ylimaakunnallista asioiden hoitoa voidaan keskittää yhteen vastuumaa-kuntaan.

Yhteistyö ja yhdyspinnat

Maakuntien välisen yhteistyön puute heikentää kaikkien maakuntien kilpailukykyä ja nostaa kustannuksia, esim. järjestelmä- ja aineistohankinnat, ylimaakunnalliset tehtävät, kuten vesihuollon ja vesien hoidon alueellinen kehittäminen.

10. HENKILÖSTÖ JA MUUT RESURSSIT

Tehtävien osalta keskeistä on niiden tiivis yhteensovitus tulevassa maakuntastrategiassa sovittujen linjauksien toteuttamiseksi. Palvelukokonaisuuden kaikki tehtävät edellyttävät asiantuntijuutta. Asiantuntijuuteen liittyvät myös kuntien ja maakunnan elinvoiman edistämiseen liittyvät neuvonta- ja lakimiespalvelut sekä yhtä kuntaa suuremmat suunnitelmat, selvitykset, tutkimukset ja hankkeet. Aluetietopalveluista saatavat tilannekuvat, analyysit, ennakoinnit jne. ovat asiantuntijuuden keskiössä.

Nykyinen osaaminen on vahvaa. Tunnistettuja osaamisen ja yhteistyön vahvuuksia ovat seuraavat:

- pohjavesiasiat ja -tekniikka
- alueidenkäytön ja kaavoituksen juridinen osaaminen ja resurssit
- kuntien alueidenkäytön suunnittelun ja rakennustoimen edistämisen osaaminen ja hyvät käytännöt
- strateginen maakuntakaavoitus ja liikennejärjestelmäsuunnittelu
- ympäristökasvatus
- paikkatieto-osaaminen
- alueidenkäytön ja liikenteen suunnittelun yhteistyö
- liikennejärjestelmäsuunnittelun ja tienpidon (liikenne-palvelukokonaisuuden) yhteistyö
- kulttuuriympäristöyhteistyö
- EU-ympäristöhankeosaaminen
- vesien hoidon ja vesihuollon osaaminen ja yhteistyömallit

Maakunnan ja kuntien toimintakyvyn turvaamiseksi on tärkeää turvata riittävät maankäyttö- ja ympäristösektorin asiantuntijaresurssit. Lähtökohtana on, että maankäyttö ja ympäristö - palvelukokonaisuuden asiantuntijat ovat mukana oman vahvuusalueensa lisäksi myös muissa tehtäväkokonaisuuden vaatimissa tehtävissä. Juridista osaamista tarvitaan maakuntakaavoituksessa sekä kuntien elinvoimaisuuden tukemisessa. Myös hankintaosaamista on syytä vahvistaa ja varmistaa hyvä hankeosaaminen.

Osaamisresurssia tarvitaan myös aluetietopalveluihin, erityisesti paikkatieto-osaamiseen, turvaamaan laaja-alainen palvelukokonaisuus. Haasteena on osaamisen laajentaminen maakunnan sisällä sekä tietoisuuden lisääminen asiakasyhdyspinnalla. Toimivat tietojärjestelmät ovat toiminnan perusedellytys. Avoimen datan tärkeys korostuu kunta-maakunta-valtio yhdyspinnoilla ja esimerkiksi kumppanuus Suomen ympäristökeskuksen kanssa on erittäin tärkeä tietojärjestelmien ja -aineistojen käytettävyyden kannalta. Julkisen hallinnon paikkatietoalustahanke (MMM) mahdollistaa tulevaisuudessa mm. keskeisten paikkatieto-aineistojen laatua ja käytettävyyttä, tukee kuntien, maakuntien ja valtion paikkatieto-prosessien kehittymistä sekä vahvistaa eri toimijoiden kykyä hyödyntää paikkatietotekniikkaa. Paikkatietoalustahankkeen yksi osahanke on maakuntien paikkatietoinfrastruktura, minkä tavoitteena on luoda osaksi alustakokonaisuutta maakuntien tiedonhallinta- ja toimintaprosesseja tukevat paikkatietopalvelut. Valtakunnallisella hankkeella myös mahdollistetaan tulevien maakuntien välinen yhteistyö, kun käytössä on rakenteeltaan samanlainen paikkatietoinfra, eikä jokainen maakunta ole rakentamassa omanlaistansa.

Maakuntaan siirtyvät tehtävät ja resurssit

Maakuntaliiton tehtävät ja resurssit siirtyvät kokonaisuudessaan maakuntaan. Tehtävät:

- Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus
- Liikennejärjestelmäsuunnittelu

Resurssi- ja tehtäväerittely on meneillään ELY-keskuksessa.

ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen tehtävistä ja resursseista noin puolet siirtyy maakuntaan ja noin puolet valtion lupa- ja valvontavirastoon. Keskeisimmät tehtävät:

- Edistää alueidenkäytön suunnittelua ja rakennusvalvontatoimen järjestämistä kunnissa
- Alueiden käytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnon ympäristön tilan ja kehityksen seuranta ja seurantatietojen toimittaminen ympäristöministeriölle
- Avustukset rakennusperinnön hoitoon
- Esitys rakennuksen suojelemisesta valtion lupa- ja valvontavirastolle
- Edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan
- Esitys valtiolle muusta kuin valtakunnallisesti merkittävästä maisema-alueesta
- Ulkoilureittisuunnitelman vahvistaminen
- Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset tehtävät, mm:
- Pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittäminen ja ihmistoiminnan vesiin aiheuttamien vaikutusten arviointi,
- vesientilan seurantaohjelman laatiminen ja vesientilan seurannan järjestäminen,
- pinta- ja pohjavesien tilan luokittelu, pohjavesialueiden luokitus vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella,
- vesienhoidon toimenpideohjelman laatiminen ja vesienhoitosuunnitelman valmistelu vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi sekä vesienhoitotoimenpiteiden toteutuksen edistäminen ja seuranta.
- Sidosryhmäyhteistyö, yhteistyö vesienhoitoalueella, vesienhoitoaluekohtaisesti sekä vesienhoitoalueiden välillä.
- EU:n ja kansallisen tulvalainsäädännön mukaisesti huolehditaan tulvavahinkoriskien vähentämisestä:
- Tulvariskien kartoittaminen ja toimenpiteiden suunnittelu mm. asutuksen ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaamiseksi sekä vesistöjen hydrologinen seuranta.
- Operatiivinen tulvantorjunta yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa
- Vesistö säännöstelyjen kehittäminen vastaamaan muuttuvia ilmasto-olosuhteita sekä vesien käyttö- ja suojelutarpeita
- Pohjavesiselvitykset, pohjavesialueiden kartoitus ja luokitus ja pohjavesien määrän ja tilan seuranta vedenhankintaa varten.
- Vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun koordinointi ja vedenhankinnan toimintavarmuudesta huolehtiminen, sidosryhmäyhteistyö sekä muut vesihuoltolain edistämisen- ja valvontatehtävät
- Vesien hoidon ja kunnostuksen ohjaus, neuvonta ja rahoitustuki
- Ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietoisuuden parantaminen

ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen tehtävät ja henkilöstö siirretään pääsääntöisesti maakuntiin. Osa näistä tehtävistä sisältyy maankäyttö- ja ympäristö -palvelukokonaisuuteen.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun tehtäväkokonaisuuden kuvaus on liitteenä.

Valtion lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät tehtävät ja resurssit

Valtion lupa- ja valvontaviraston (LUOVA) ympäristötehtävät koostuvat aluehallintovirastoissa ja ELY -keskuksissa hoidetuista ympäristönsuojelulain, vesilain, jätelain, luonnonsuojelulain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain sekä eräiden muiden ympäristösäädösten mukaisista tehtävistä. Maakuntaudistuksen tarkoituksena ei ole ollut muuttaa yleisen edun valvontaa ympäristöasioissa koskevan järjestelmän perusteita, minkä vuoksi nykyisen järjestelmän keskeiset mekanismit tulisi säilyttää uudistuksessa. Laissa esitetään sen vuoksi säädettäväksi ympäristötehtävien toimialalle sijoittuvasta yksiköstä, jonka tehtävänä olisi valvoa yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa. Yksikkö olisi yleisen edun valvontatehtävässään itsenäinen suhteessa ympäristötehtävien toimialaan ja muuhun Valtion lupa- ja valvontavirastoon. LUOVA:n ympäristötehtävät:

Ympäristölupien valvonta

- maasto- ja laitostarkastukset, häiriö- ja poikkeustilanteisiin reagoiminen, ympäristövaikutusten ja -riskien arviointi, toiminnanharjoittajien ohjaus ja opastus, huomautusten, kehotusten sekä hallintopakkomennettelyjen käynnistäminen, tutkintapyynnöt jne,
- Yleisen edun valvontaan liittyy myös asianomistajana toimiminen rikosasioissa.

Ympäristövalvonta laadittavien valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman mukaisesti

- Laitosten määräaikaistarkastukset, jäte-, vesi- ja maa-aineslain sekä kemikaalilainsäädännön mukainen valvonta.
- Erilaisten ilmoitusten käsittely ja rekistereiden ja tietojärjestelmien ylläpito, esim. pienimuotoiset ruoppaukset, ilmoitukset pilaantuneet maaperän puhdistamisesta, ojitusilmoitukset, jätteiden hyödyntäminen maarakennuskäytössä, esim. jätteenkuljettajien jätehuoltorekisteri

Luonnonsuojelutehtävät

- Yleinen luonnonsuojelun edistäminen ja valvonta
- Lausunnot hankkeista ja suunnitelmista, jotka saattavat vaikuttaa luonnonsuojelulla suojeltuihin kohteisiin
- Luonnonsuojelualueita ja maisema-alueita koskevat oikeustoimet, kuten mm. yksityisen luonnonsuojelun alueen ja maisema-alueen perustamispäätökset
- Luontotyyppien ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen rajauspäätökset oheistöineen
- Natura-verkostoa koskevat erityissäännökset, mm. vaikutusten arviointilausunnot, pakkokeinot ja verkoston toteutus
- Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja valitukset muun lain mukaisesta luvan myöntämisestä tai suunnitelman hyväksymisestä koskevasta päätöksestä
- Yhteistyö maakuntien kanssa monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytön edistämistehtävissä ja luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitämisessä

Rakennussuojelutehtävät lain rakennusperinnön suojelusta ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (ehdotukset 24.4.2017):

- Rakennussuojelupäätökset
- Kuntien purkamislupapäätösten seuranta

Tarkempi kuvaus on raportin liitteenä.

11. TALOUS

Palvelukokonaisuuden kustannukset muodostuvat pääosin palkoista, osin myös ostopalveluista. Talouden pelivaraa ja kustannustehokkuutta on mahdollista kasvattaa pitämällä kiinni maakuntastrategian valinnoista.

Maakunnalla on mahdollisuus hyödyntää EU- ja kansallista rahoitusta tukemaan palvelukokonaisuuden vaikuttavuutta.

Maakunnan budjetissa tulee varata resurssit kuntien ja maakunnan elinvoimaa edistäviin toimiin.

Asiakasmaksut eivät ole ainakaan tässä vaiheessa realismia, koska on kyse julkisista palveluista.

Toiminnalla on vahva kytkentä talouteen laajemmin. Palvelukokonaisuuden tuotosta on mahdollista hahmottaa esimerkiksi aluetalouden resurssivirtamallien avulla